

۲۰۲۱/۰۷/۱۰

سید ذوالمجد عالمشاهی

بسم الله الرحمن الرحيم

تحقیقی در باره سن حضرت عایشه

سخن در سن حضرت عایشه در هنگام ازدواج با حضرت محمد مصطفی از دیر باز دایر است . عده ای سن شش و هشت سالگی را بسیار مسلم پنداشته اند و حتی آن را مبنای فتوا های شرعی شان کرده اند و گروه ای از پیروان هم از سر ارادت اما در عالم شک این امر را پذیرفته اند و سکوت پیشه کرده اند. یک عده ای دیگر از سر کینه با اسلام و پیام آور آن خواسته اند تا با کاروان تمسخر همراه گردند و در سرنا های شان پف کنند که ا و مسلمان ها! پیغمبر تان را ببینید که با دختر چند ساله چنین کرد و چنان کرد . دسته ای از این گروه کوفت بدبختی های جنسی و روانی شان را ناشی از همین رویداده تحلیل می کنند و تیر ملامت بر پیامبر رحمت می بارند. اما کسانی دیگر هم هستند که نه تسلیم روایات آمده در این زمینه می شوند و نه به جرگه تمسخر مداران می پیوندند، بلکه به دستور روشن قرآن حکیم گوش و دل می سپارند و هرگز به آن چه علم ندارند دل نمی سپارند . قرآن را معیار می گیرند درستی و نا درستی این پرسش را از قرآن می پرسند . به زبان سعدی سترگ: چه باک از بحر موج آن را که باشد نوح کشتی بان.

منابع این نوشته کوتاه به زبان های انگلیسی و عربی از طریق اینترنت میسر است . این مساله را در ده نکته باز می کنیم و در پایان به نتیجه می رسیم.

اول: در محافل نکاح می بینیم که ناکح (کسی که نکاح را جاری می سازد) از عروس سه بار می پرسد که آیا این وصلت را می پذیرد؟ این پرسش بسیار جدی است هر چند که در روزگار ما پرسش حاشیوی و تشریفاتی شده است . با این پرسش می پذیریم که زن حاضر مورد خطاب ناکح حتما عاقل است پس مجنون نیست ، بالغ است پس کودک نیست ، می تواند خود بلی و خیر بگوید و هیچ زور داری بر او و جواب را تحمیل نکند و سکوتش را حمل بر رضا نگیرد و بر این مبنا این خانم تصمیم بگیرد . او عاقل است ، او بالغ است . با این دو شرط او شش ساله و هشت ساله نیست و نمی تواند باشد. سرچشمه گوارای پرسش از زن در پذیرفتن و نا پذیرفتن شوهر از اسلام است و یک اصل وزین اخلاقی است . با این وصف پیامبری که خود آورنده پیام است و اتمام مکارم اخلاق را هدف بعثت خود فریاد می زند چگونه می تواند به این امر اخلاقی پایبند نباشد؟ و دست به نکاح دخترک هنوز کودک بیالاید و سنت سخت نا پسند بنهد. فراموش نباید کرد که محمد آن چنان بزرگ است که مصطفی (برگزیده ای بسیار پاک) می شود، " اسوه حسنه" می شود یا نمونه کامل و زیبایی انسانیت تا پیروی شود، محمد سراج منیر (چراغ تابان) تا پایان جهان می شود تا نور افکن ارزش های انسانی باشد. و از همه بزرگ تر این که خدای بزرگ و ملیون ها فرشته او، حجاب فاصله را با محمد بر می دارند و ما مومنین را هم به آن می خوانند تا بلکه " انسان " تر شویم

دوم: توصیه قرآن مجید در مراقبت بر اموال یتیمان و بی سرپرستان (سوره نسا آیت ششم) این است که هر زمان در سن بلوغ برای نکاح رسیدند و رشد عقلی در آن ها یافته شد ، اموال شان را به ان ها بسپارید. هنگامی که به تصریح قرآن به بلوغ رسیدن برای نکاح و خرد داشتن شرط تصرف اموال می شود چگونه خواهد بود که در بیوند زناشویی که آغاز یک زندگی تازه است خرد و بلوغ نادیده گرفته شود؟ **زناشویی به تعبیر قرآن میثاق غلیظ (پیوند سنگین) است و حمل آن شانه های استوار زوج بالغ و خردمند می خواهد.** میثاق تعهد دو طرفه است از برای آغاز زندگی مشترک دو نفر تا باشد به باری همدیگر سکینه (آرامش و آسایش) فراهم آورند . با چالش های فراوان روبرو آیند و بتوانند راه حل بیابند تصمیم های بزرگ بگیرند ، مشوره های دشوار را سامان دهند ، نهال مودت (عشق آشکار) زناشویی را درخت بارور بسازند و با هم مهربان باشند. با این حال کودک شش ساله که هنوز کودک است و به سن نکاح نرسیده است و رشد عقلی را فاقد است . طبعاً از این شایستگی ها عاری است . این مسوولیت ها که نیم آن بر دوش زن است بلوغ و خردمندی می خواهد. حضرت رسول مکرّم که خود پیام آور است ، با قرآن زیسته است ، و زندگی کاملاً قرآنی داشته است چگونه می توانسته است که آیین تسلیم کامل به خدای بزرگ

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼه: دليکنې د ليکنيزې ښې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خیر و لولئ

را به این گونه بدعت ها آلوده باشد؟ و می دانیم که به تصریح قرآن اگر خلافی از ایشان سر می زد خدای متذکران می شد.

سوم: حضرت عایشه پیش از آن که با حضرت محمد نامزد شوند با کسی به نام **جبیر بن مطعم** نامزد بوده اند. سوال این است که اگر در شش سالگی با حضرت پیامبر نامزد شده باشند پس نامزدی با جبیر در چند سالگی بوده است؟ جبیر به خاطر مسلمان شدن حضرت ابوبکر و فشار های قبیله زور دار قریش از این نامزدی چشم می پوشد. حکایت آن به روایت طبری این که در سال 613 عیسوی حضرت رسول مکرم عده ای از مسلمان ها را به هجرت به حبشه توصیه می کنند و حضرت ابوبکر هم در همین سال نامزدی جبیر را با عایشه پذیرفته بوده اند. توجه داشته باشیم که طرفداران ازدواج ایشان در سن هشت سالگی تاریخ تولد شان

را در 613 عیسوی قلمداد می کنند در حالیکه در 613 عیسوی ایشان امامدی ازدواج با جبیر را داشته اند نه اینکه تازه تولد شده باشند. به این صورت در سال 622 عیسوی که با حضرت محمد نامزد می شوند و در سال 623 عیسوی که زن و شوهر می شوند ایشان نمی توانند شش ساله باشند. اما اگر باز کسانی اصرار کنند به ناچار می باید سن ایشان را در هنگام نامزدی اول به دو سالگی و یا هیچ سالگی پایان بیاورند و تولد شان را 613 عیسوی بسازند تا با ادعای ازدواج در سن کودکی هماهنگی حاصل آید. و اما فراموش می کنند که نامزدی اول در سال 613 بوده است نه تولد شان. منطقاً امکان ندارد که در همان روز تولد و در یک روزه گی با جبیر نامزد شده باشند. این ها با این دو رویداده ای متناقض چه کنند؟ یا باید آن را از بیخ منکر شوند و این رویداده مسلم تاریخی را نادیده بگیرند یا دست به دامن روایات کاملاً متناقض شوند.

چهارم: اگر نامزدی اولیه در سال 613 باشد پس تولد شان اقلاباً باید بین 599 عیسوی و 602 عیسوی باشد تا در آن هنگام چهارده ساله بوده باشند چون حتی در هنگام جاهلیت به کودک شیر خواره تازه تولد شده شوهر نمی دادند.

پنجم: تاریخ نگارانی چون الذهبی، ابن کثیر، و ابن حجر سخن اسما دختر بزرگ حضرت ابوبکر را نقل می کنند که گفته بوده: "من ده سال از عایشه بزرگتر هستم" اسما در سال 692 و به سن صد سالگی وفات می کند. با تفریق صد از 692 سال تولد اسما 592 عیسوی می شود. با افزودن ده سال تفاوت سنی سال تولد حضرت عایشه 602 عیسوی می شود. اسما در هنگام هجرت به مدینه 27 یا 28 ساله بوده است در این صورت هم با تفریق ده سال تفاوت، سن حضرت عایشه در هنگام مهاجرت به مدینه 17 یا 18 می شود. به این حساب آغاز زندگی مشترک ایشان با حضرت رسول مکرم به 19 تا 20 می رسد. به حساب دیگر باز فراموش نکنیم که نامزدی ایشان با حضرت پیامبر در سال 622 است به این حساب سن ایشان در هنگام نامزدی بیست ساله و هنگام ازدواج بیست و یک ساله می شود.

ششم: پژوهش گران معاصر اسلامی در توجه به ریشه کلمات تاکید فراوان دارند و آن را به عنوان کلید فهم بسیاری از مفاهیم اسلامی سفارش می کنند. با توجه به این نکته به روایت ذیل می نگریم. «احمد حنبلی» بانی مذهب "حنبلی" می گوید که با وفات حضرت خدیجه، "خوله" نزد حضرت پیامبر می آید و از دو نفر برای ازدواج دو باره نام می برد که یکی شان "بکر" است و دیگری "ثیب" (ثیب یعنی زن بیوه) و چون از ایشان پرسیده می شود که بکر کیست او از عایشه نام می برد. شنایان به زبان عربی نیک آگاه اند که "بکر" به کودک شش ساله اطلاق نمی شود. بکر خانم جوان هنوز ازدواج ناکرده طفل نداشته است. "خوله" هم "بکر" می گوید نه "صبیه" که دخترک کوچک چند ساله است. پس در هنگام معرفی برای خواستگاری احتمالی ایشان بکر بوده اند و به معنای بکر در بالا توجه داشته باشیم.

هفتم: حضور حضرت عایشه در دو جنگ بدر و احد مسلم است و خود ایشان از آن دو جنگ حکایت ها نقل کرده اند. اما شرط حضور در جنگ ها سن حداقل پانزده سالگی بوده است. عبدالله بن عمر می گوید که به خاطر این که چهارده ساله بوده است حضرت پیامبر اجازه حضور در جنگ بدر را به او نداده است. پس حضرت عایشه شش ساله چگونه می توانسته در این دو جنگ حاضر باشد و خاطره ها داشته باشد. حالا که حضور شان مسلم است

د پانوی شمیره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

پس به ناچار سن شان باید از چهارده سالگی زیاد تر بوده باشد. توجه داشته باشیم که جنگ بدر در سال 622 است و نامزدی ایشان با حضرت پیامبر در 622 و ازدواج شان در 623 است.

هشتم: بخاری از قول حضرت عایشه می نویسد که هنگام نزول سوره القمر من جاریه (دوشیزه جوان) بودم. نزول سوره القمر در مکه و در سال چهارم بعثت یعنی سال 613 است. در حالیکه طرفداران ازدواج در سن کودکی سال تولد ایشان را 613 می گیرند و به این صورت ایشان را متهم به دروغ می کنند. از قضا نامزدی اول هم در همین سال 613 فسخ شده است یعنی هنگامی که ایشان جاریه بوده اند. اما اگر باز شله گی می کنند به این صورت حضرت عایشه یا باید در 613 تولد نشده باشند یا هیچ ساله بوده باشند در حالیکه هم نامزد داشته اند و هم شاهد نزول سوره القمر بوده اند. اما اصرار این ها باز به همین منظور است تا به ادعای شان در ازدواج هشت سالگی خدشه وارد نشود. چه کار باید کرد تا دل معاندان را شاد کنیم؟ همه شواهد تاریخی را دروغ بپنداریم تا یک روایت واهی را قبول کرده باشیم؟

نهم: طبری دو روایت مختلف و متناقض از تولد ایشان دارد. در یک جای تولد ایشان را 613 می داند، نامزدی را 620 و ازدواج را 622-623 و باز همین طبری در جای دیگر می گوید که تولد هر چهار طفل ابوبکر (به شمول عایشه) پیش از ظهور اسلام بوده است. ظهور اسلام در 610 است. در این صورت چگونه می شود که ایشان یک بار پیش از 610 تولد شوند و بار دیگر در سال 613؟

دهم: از نگاه روایی. راوی این حکایت هشام بن عروه بن زبیر بن عوام است. سال تولد خود وی 680 عیسوی است و سال وفات او 763 عیسوی و عمرش به هشتاد و سه سال رسیده بوده است. از تابعین است و راوی چهار صد حدیث می باشد. در اواخر عمر خود از مدینه به عراق می رود با تاکید به این که احادیث منقول از او در هنگام اقامتش در عراق از سوی امام شافعی و امام مالک پذیرفته نیست و این حکایت ازدواج را هم در عراق کرده است در حالی که دچار افت شدید حافظه شده بوده است.

از سوی دیگر پذیرش این روایت با معیار های نهاده شده محدثین در نقل حدیث نا هماهنگ است چون این حکایت را غیر از وی کسی دیگری نقل نکرده است یعنی فقط یک نفر نقل کرده که خودش است و بزرگان هم عصر پیامبر هیچ از آن سخن نگفته اند. کتاب های سیر اعلام النبلا (35/6)، میزان الاعتدال (301/4)، تهذیب الکمال (239/30)، شرح علل الترمذی (489/2)، تهذیب التهذیب (50/2) هیچ کدام روایات منقول از هشام را معتبر قلمداد نمی کنند.

نتیجه

با آن چه گفته آمد در یک سوی یک افسانه ساخته و پرداخته است و زشت تر از آن پذیرفتن نا کاوریده آن است، در وادی تقدس بردن آن است، لعنت کردن بر منکر آن است و سنگ بنای فتوا قرار دادن آن است و اما در سوی دیگر: این روایت با اصول قرآنی ناسازگار است پس افسانه است. انجام آن با خلق عظیم پیامبر رحمت ناسازگار است پس افسانه است، با رخداده مسلم نامزدی اولیه عایشه ناسازگار است پس افسانه است، با تفاوت سن ده ساله اسما خواهر ایشان ناسازگار است پس افسانه است، با تاریخ نزول سوره القمر نا سازگار است پس افسانه است، با حضور در میدین جنگ بدر احد و شرط پانزده ساله بودن ناسازگار است پس افسانه است، نقل آن از سوی یک نفر، ضعف حافظه او و شهرت شایسته نداشتن او در نقل احادیث و نرسیدن آن به حد تواتر یعنی شرط قبولی، پس افسانه است.

اکنون با جمع و تفریق سال ها و رخداده ها سال تولد ایشان 599-602، ازدواج شان 623 است. پس سن شان در آن هنگام بیست تا بیست و دو ساله بوده است. نگارنده کوشیده است تا با چراغ کاوش تاریکی این مساله را روشن کرده باشد و افسانه بودن آن را نمایانده باشد. اما به هر حال سیمای تابناک پیامبر رحمت و دارنده خلق عظیم تا قیام قیامت درخشنده است و گرد افشانی خدا ناباوران سرگردان نتواند بر آن غباری نشانند. اسلام در نهایت زیبایی است، پیامبر ما حبیب خداست. سر هایما را بلند بگیریم و شادمان مسلمان بودن خویش باشیم.

تمت

د پانو شمیره: له 3 تر3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ